

JIZZAXNING SALOHİYATI, IMKONIYATI KARRASIGA OSHDI, ODAMLARNING HAYOTGA, ISHGA MUNOSABATI TUBDAN O‘ZGARDI

Prezident Shavkat Mirziyoyev 2-dekabr kuni ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar jarayonlari bilan tanishish hamda kelgusidagi vazifalarni faollar ishtirokida belgilab olish uchun Jizzax viloyatiga tashrif buyurdi.

Davlatimiz rahbari dastlab zamonaviy va qulay yo‘l infratuzilmasini barpo etish bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlar bilan tanishdi.

Viloyat markazini M-39 xalqaro avtomobil yo‘liga bog‘lash maqsadida qariyb 290 milliard so‘m hisobidan 700 metrlik yo‘l o‘tkazgich va 4 kilometrlik yangi avtomobil yo‘li qurildi.

Mazkur yo‘l har kuni 14 mingdan ortiq transport vositasini o‘tkazish imkoniyatiga ega.

Shu paytgacha ushbu yo‘nalishdan aholi shaharga kirish-chiqish uchun 25 kilometrlik aylanma yo‘ldan foydalanishga majbur edi. Yangi inshoot tufayli bu masofa 4 kilometrgacha qisqardi, eski yo‘ldagi tirbandliklar bartaraf etildi. Bu nafaqat haydovchilar, balki tadbirkorlar, logistika va xizmat ko‘rsatish sohasi uchun ham muhim ahamiyatga ega.

Metall konstruksiyalardan zamonaviy texnologiya asosida barpo etilgan o‘tkazgichning xizmat muddati 100 yil deb baholangan. An’anaviy temir-beton o‘tkazgichlar odatda 50 yil xizmat qiladi. Demak, xizmat muddati ikki barobarga uzaydi.

Loyihaning yana bir muhim jihati — ilgari yo‘lovchi va yuk poyezdlar o‘tgan paytda avtomobillar temir yo‘l kesishmasida to‘xtab qolishga majbur edi, endilikda esa yo‘l o‘tkazgich qurilgani tufayli tez tibbiy yordam, o‘t o‘chirish va boshqa maxsus xizmatlarning harakati ancha yengillashadi.

Shu yerning o‘zida davlatimiz rahbariga atom energetikasi loyihalarining borishi to‘g‘risida axborot berildi.

Ayni paytda Jizzax viloyatida integratsiyalashgan ikkita kam quvvatli reaktor

va ikkita katta reaktordan iborat atom elektr stansiyasini barpo etish boshlangan.

Hozirgi bosqichda reaktor binosi uchun kotlovan qazish ishlari faol pallaga kirgan. Qurilish-montaj bazasi uchun yer tekislash, betonlash, armatura o‘rnatish ishlari bajarilmoqda. Quruvchilar yashashi uchun vaqtinchalik turar joy majmuasi barpo etilgan.

Atom elektr stansiyasi uchun zarur qurilish materiallarini mahalliy lashtirish, oliygohlarda soha uchun kadrlar tayyorlashni kengaytirish rejalari taqdimot qilindi.

Bo‘lajak elektr stansiyada mehnat qiladigan mutaxassislar va ularning oilalari uchun monoshaharcha qurish loyihasi haqida ma‘lumot berildi. Shaharcha AESdan 16 kilometr uzoqlikda joylashgan, 10 ming kishiga mo‘ljallangan bo‘ladi, unda barcha zarur infratuzilma, ijtimoiy va xizmat ko‘rsatish obyektlari ko‘zda tutiladi.

Prezidentimiz Jizzax shahriga kirish qismini zamonaviy qiyofaga keltirish bo‘yicha master-reja va renovatsiya loyihalari taqdimoti bilan ham tanishdi.

Renovatsiya dasturi asosida Jizzaxda eski uy-joylar o‘rnida zamonaviy, qulay va xavfsiz turar joylar barpo etilishi rejalashtirilgan. Shuningdek, IT-markaz binosini barpo etish, hunarmandchilik markazini tashkil etish, ayrim mavjud majmualarni rekonstruksiya qilish hamda gavjum ko‘chalarni tartibga keltirish kabi loyihalar bilan tanishildi.

Bugungi Jizzax — kechagi Jizzax emas. Viloyatni salohiyati, imkoniyati karrasiga oshdi, odamlarning hayotga, ishga munosabati tubdan o‘zgardi. Shu imkoniyatlarni aholi farovonligini

oshirishga xizmat qiladigan aniq loyihalarga aylantirishimiz kerak, — dedi Prezident.

Taqdimotlar davomida muhokama qilingan masalalar yuzasidan mutasaddilarga aniq topshiriqlar berildi.

Davlatimiz rahbari Jizzax politexnika instituti qoshida tashkil etilgan Avtomobilsozlik muhandislik maktabi faoliyati bilan tanishdi.

Bu yerda “BYD Uzbekistan Factory” va “ADM Jizzakh” korxonalari bilan malakali mutaxassislar tayyorlash va ularni ishga joylashtirish bo‘yicha hamkorlik o‘rnatilgan.

Muhandislik maktabida transport sohasiga ixtisoslashgan to‘rt ta‘lim yo‘nalishi bo‘yicha o‘quv dasturlari yangicha yondashuv asosida tashkil etilgan. Xususan, ikkinchi kursni yuqori ko‘rsatkichlar bilan tamomlagan talabalar BYD zavodi talabarlari asosida ishlab chiqilgan zamonaviy o‘quv platformalarida ikki yillik dual ta‘lim oladi. Talabalar zavod bilan to‘g‘ridan to‘g‘ri hamkorlikda amaliy mashg‘ulotlarni ham o‘tab boradi, bu esa ularga maxsus ishga yo‘llanma sertifikatiga ega bo‘lish imkonini beradi.

Qisqa muddatli tayyorlov kurslarida avtomobil zavodiga ishga kiruvchi nomzodlar, zavod ishchilari va ishsiz yoshlarga o‘zlari qiziqqan kasblar o‘rgatiladi. Bu yerda BYD avtomobil ishlab chiqarish mini konveyeri ham tashkil etilgan. Ishlab chiqarish sexida payvandlash, bo‘yash, yig‘uv va sifat nazorati bo‘limlari mavjud.

Elektromobil va zaryadlash stansiyasining tuzilishi, elektromobillarga xizmat ko‘rsatish,

sanoat va dasturlash muhandisligi, tanarx va revers muhandisligi yo‘nalishlariga ixtisoslashgan maxsus xonalar tashkil qilingan.

Dunyo avtomobil sanoatida bitta qoida mavjud: raqibni tahlil qilmagan kompaniya rivojlana olmaydi.

Jizzaxdagi ushbu muhandislik maktabida birinchi marta mahsulotni texnik-analitik solishtirish, xarajatlarni modellashtirish (cost modeling), ishlab chiqarishni optimallashtirish, jarayonlarni global standartlar bilan taqqoslash kabi ko‘nikmalar ham o‘rgatilmog‘da.

Muhandislik maktabi faqat talabalar uchun emas, balki sohada faoliyat yuritish istagidagi yoshlar va mutaxassislar uchun ham ochiq. Bu yerda malaka oshirish dasturlari, boshlang‘ich kasbiy tayyorgarlik kurslari va tadbirkorlar uchun amaliy o‘quv modullari tashkil etilgan. Ularda ilg‘or mutaxassislar va ishlab chiqarish korxonalarining tajribali muhandislari faol ishtirok etadi.

Maktabning asosiy maqsadi — talabani tayyor kadr sifatida ish joyiga borishdan oldin amaliyot muhitiga olib kirishdan iborat. Natijada bitiruvchilar bozor talablariga to‘liq javob beradigan, yetuk va raqobatbardosh mutaxassisga aylanadi.

Davlatimiz rahbari maktabdagi mashg‘ulotlar jarayonini kuzatdi, mini konveyerda ishlayotgan talabalar bilan suhbatlashdi.

Prezidentimiz shu yerda respublika va viloyat faollari bilan ham muloqot qildi.

Keyingi yillarda Jizzaxda sanoat, qishloq xo‘jaligi va boshqa ko‘plab sohalarda yaxshi natijalarga erishilayotgani qayd etildi. Lekin

ishga solinmagan imkoniyatlar hali ko‘pligi aytiladi.

— Jizzaxga kelib, yangi o‘shish nuqtalarini belgilab olishni maqsad qilganmiz. Asosiysi, aholi, xususan, yoshlarga munosib sharoit yaratish, yuqori daromadli ish bilan ta‘minlash, — dedi davlatimiz rahbari.

Prezident Shavkat Mirziyoyev yangidan barpo etilgan Jizzax viloyati ko‘p tarmoqli tibbiyot markaziga tashrif buyurdi.

Ushbu majmua aholiga barcha zarur tibbiy xizmatlarni bir joyning o‘zida ko‘rsatish imkonini yaratishi bilan katta ahamiyatga ega. Loyiha viloyatda tashkil etilayotgan tibbiyot klasterining dastlabki bosqichi hisoblanadi.

Zamonaviy tibbiyotda bunday klasterli yondashuv tezkor diagnostika, yuqori texnologiyali davolash va shifo istaganlar uchun byurokratik jarayonlarni kamaytirishning eng samarali modeli sifatida tan olingan.

Davlatimiz rahbariga muassasa imkoniyatlari haqida ma‘lumot berildi. Prezident bemorlarni davolash, shifokorlarning samarali ishlashi uchun yaratilgan sharoitlar bilan tanishdi.

Markaz zamonaviy yetti qavatli binoda joylashgan bo‘lib, kuniga 400 nafargacha bemorni qabul qilish quvvatiga ega. Statsionar o‘rinlari 344 ta bo‘lgan markazga umumiy qiymati 100 milliard so‘mdan ortiq zamonaviy jihozlar — MRT, MSKT, laboratoriya komplekslari hamda yuqori texnologiyali jarrohlik uskunalari o‘rnatilgan.

Poliklinika, radiologiya, kardioxirurgiya, neyroxirurgiya, oftalmologiya va urologiya kabi bo‘limlarning bir majmuada joylashgani tibbiy

xizmat ko‘rsatishni tezlashtiradi, shifokorlar o‘rtasidagi hamkorlik va bemorlar harakatini yengillashtiradi. Ayniqsa, yangi imkoniyatlar tufayli yuqori texnologiyali operatsiyalar uchun navbatlarning qisqarishi loyiha uchun katta ijtimoiy samarasidir.

Markaz ishga tushishi natijasida Jizzax aholisining respublika shifoxonalarini yoki qo‘shni viloyatlarga qatnashi 75-80 foizga kamayadi. Tibbiyot klasterida Qozon federal universiteti bilan mahalliy mutaxassislar uchun malaka oshirish, ilg‘or diagnostika va davolash usullarini joriy etish, zamonaviy tibbiy standartlarni o‘zlashtirish imkoniyatini beruvchi uzoq muddatli hamkorlik o‘rnatiladi.

Prezidentimiz sog‘liqni saqlash mas‘ullari va xodimlari bilan muloqot qildi.

Davlatimiz rahbari tibbiyot klasterlari va ko‘p tarmoqli klinikalar boshqaruvida eskicha yondashuvlardan chekinib, yangi mexanizmlarni joriy qilish, jumladan, tibbiyotning har bir yo‘nalishi bo‘yicha xorijdan xalqaro ekspertlar va yetakchi menejerlarni jalb qilib, mahalliy mutaxassislarni o‘zimizda, bevosita muassasalarda o‘qitish, malakasini oshirish, raqamlashtirish hamda sun‘iy intellektidan foydalanishni kengaytirish zarurligini ta‘kidladi. Bu Jizzax tajribasi bo‘lishi kerakligi qayd etildi.

Prezidentimiz aholining tibbiy xizmatlardan roziligi masalasiga alohida to‘xtaldi. Sohada amalga oshirilayotgan har qanday o‘zgarishda, eng avvalo, inson qadri ustuvor bo‘lishi zarurligi ko‘rsatib o‘tildi.

Davomi 2-betda

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining F A R M O N I U.M. MUSTAFOYEVNI JIZZAX VILOYATI HOKIMI LAVOZIMIGA TAYINLASH TO‘G‘RISIDA

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 109-moddasi 15-bandi va 124-moddasiga asosan hamda xalq deputatlari Jizzax viloyati Kengashining qaroriga muvofiq **Ulug‘bek Mavlonovich Mustafoyev** Jizzax viloyati hokimi lavozimiga tayinlansin.

O‘zbekiston Respublikasi
Prezidenti **SH. MIRZIYOYEV**

Toshkent shahri,
2025-yil 2-dekabr

Konstitutsiya – inson qadri, erkinlik, tenglik va adolat garovi!

KONSTITUTSIYAVIIY ODIL SUDLOV

YOXUD HUQUQIY-DEMOKRATIK DAVLAT, ADOLATPARVAR JAMIYAT BARPO ETISH YO‘LIDA

Shu kunlarda xalqimiz muhim tarixiy sana – O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining o‘ttiz uch yilligini “Konstitutsiya – inson qadri, erkinlik, tenglik va adolat garovi!” degan hayotiy shior ostida keng nishonlamoqda.

Mamlakatimizda 2023-yil 30-aprel kuni bo‘lib o‘tgan referendumda xalqimiz yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini qabul qildi. Umumxalq referendum ko‘p millatli buyuk xalqimizning birdamligi va hamjihatligi, suveren, demokratik, huquqiy, ijtimoiy va dunyoviy davlat barpo etishga qat‘iy qarorining dadil ifodasi bo‘ldi.

Shubha yo‘qki, mohiyat-mazmuniga ko‘ra har tomonlama pishiq-puxta o‘ylangan va umume‘tirof etilgan, xalqaro demokratik standartlar talablariga mos Bosh qonunimizning yangilanishi nafaqat jamiyatimiz hayotidagi noyob siyosiy hujjat, ijtimoiy-huquqiy voqea, balki ulkan olamshumul hodisa bo‘ldi.

Davomi 3-betda

Konstitutsiya – inson qadri,
erkinlik, tenglik va adolat garovi!

KONSTITUTSIYAVIY ODIL SUDLOV

YOXUD HUQUQIY-DEMOKRATIK DAVLAT, ADOLATPARVAR JAMIYAT BARPO ETISH YO‘LIDA

Mirzo Ulug‘bek ABDUSALOMOV,
O‘zbekiston Respublikasi
Konstitutsiyaviy sudi raisi,
O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan
yurist

Boshlanishi 1-betda

Konstitutsiya va qonun ustuvorligi

Bugun Konstitutsiyamizning xalqchil tamoyil va normalarini hayotga izchil tatbiq etish bo‘yicha tizimli tadbirlar ko‘rilmoqda. Ayniqsa, jamiyat va davlatni modernizatsiya qilish, hayotning siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy, ma‘naviy-ma‘rifiy negizlarini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish, konstitutsiyaviy qonuniyligni mustahkamlash bo‘yicha qilinayotgan izchil ishlar yuksak samara bermoqda.

Davlatimiz rahbarining 2023-yil 8-maydagi “Yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini amalga oshirish bo‘yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmoni bilan 89 banddan iborat muhim chora-tadbirlar dasturining tasdiqlangani bosh qonunimizning ustuvor g‘oyalari ro‘yobga chiqarish va normalarini hayotga tatbiq etishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasini so‘zsiz va to‘liq amalga oshirish, unda mustahkamlangan ustuvor prinsiplarni yangi O‘zbekiston ulug‘vor g‘oyasiga hamohang tarzda ro‘yobga chiqarish, davlat organlarining faoliyatini yangicha konstitutsiyaviy-huquqiy sharoitlarda yo‘lga qo‘yish, fuqarolar o‘z hayotida xalq Konstitutsiyasi ruhini yaqol his etishini ta‘minlash maqsadida yuksak samarali ishlar qilinayotganiga xalqimiz guvoh bo‘lib turibdi.

Davlatimiz rahbarining “Hozirgi zamon va Yangi O‘zbekiston” asarida alohida ta‘kidlanganidek: “Biz uchun Yangi O‘zbekiston — huquqiy, adolatli qonunlar amal qiladigan, mustaqil sudlar odil qarorlar chiqaradigan, Konstitutsiya va qonun ustuvorligi ta‘minlangan davlat”.

Maqsad va vazifalari hamda butun faoliyati faqat Konstitutsiya ustuvorligini ta‘minlashga yo‘naltirilgan O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi ham mamlakatimizdagi islohotlar natijadorligini ta‘minlashda muhim vazifani bajarmoqda.

Sud shaklidagi ushbu konstitutsiyaviy nazorat organi tashkil etilganiga bu yil o‘tuz yil to‘ldi. Ushbu sana mamlakatimizda demokratik jamiyat barpo etish va milliy davlatchiligimiz rivojida muhim o‘rin tutadi. Yangi O‘zbekistonda huquqiy-demokratik davlat barpo etish jarayonida, yurtimizda adolatparvar jamiyatni mustahkamlashda konstitutsiyaviy odil sudlovning o‘rni tobora mustahkamlanib bormoqda.

Konstitutsiyaviy sud faoliyatining ilk kunlaridan qonunlarda belgilangan vakolati doirasida mustaqil O‘zbekistonda konstitutsiyaviy norma va prinsiplarning asosiy himoyachisi va targ‘ibotchisi, huquq ustuvorligi va adolat g‘oyalariining amaliy kafiliga aylandi. Mustaqillik yillarida Konstitutsiyaviy sud qabul qilgan qarorlar, ajrimlar va xulosalar Konstitutsiya norma va prinsiplarning respublikamizning butun hududida bevosita amal qilishini ta‘minlash barobarida unga so‘zsiz itoat qilish hissinii shakllantirdi. Eng muhimi, mamlakatimiz huquq tizimida umumiy yurisdiksiya sudlaridan farqli o‘laroq konstitutsiyaviy odil sudlov instituti shakllantirildi.

Konstitutsiyaviy sudning faoliyati davlat hokimiyatining qonun chiqaruvchi va ijro etuvchi hokimiyati tarmoqlari tomonidan qabul qilgan normativ-huquqiy hujjatlarining Konstitutsiyaga zid bo‘lmashligini amalda ta‘minlab, jamiyatda

“ **YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA MUHIM VAKOLATLARGA EGA BO‘LDI, TA‘BIR JOIZ BO‘LSA, QAYTA SHAKLLANTIRILDI. 2017-YILGA QADAR KONSTITUTSIYAVIY SUD BOSH QONUNGA MUVOFIQ JAMI TO‘RTTA VAKOLATGA EGA BO‘LGAN. ISLOHOTLAR NATIJASIDA UNGA QO‘SHIMCHA YANA BESHTA VAKOLAT BERILDI.**

Konstitutsiya, qonun, huquq ustuvorligi kabi konstitutsiyaviy tuzum negiziga xos eng muhim prinsiplarning amalga qaror topishida ulkan ahamiyat kasb etmoqda.

Xususan, Konstitutsiyaviy sud faoliyatining dastlabki davridan boshlab qator qonun va qarorlar, jumladan, mahalliy davlat hokimiyati organlarining normativ xarakterdagi hujjatlarini bosh qonun normalariga muvofiqligi nuqtayi nazaridan o‘rganishga kirishib, zarur hollarda ushbu normativ hujjatlarni qabul qilgan davlat organlariga tegishli tavsiyalar berib bordi. Shu tariqa O‘zbekiston Respublikasi davlat boshqaruv tizimida konstitutsiyaviy qonuniyligni ta‘minlashning yangi vositasi — konstitutsiyaviy odil sudlovni amalga oshirish mexanizmi qaror topdi. Davlat va jamiyatda konstitutsiyaviy-huquqiy madaniyat darajasini yuksaltirishga mas‘ul institut vujudga keldi. Qonun ijodkorligi jarayonlarida hamda butun mamlakat miqyosida bir xil huquqni qo‘llash amaliyotida qonuniylik prinsipiga qat‘iy rioya qilish talabi davlat va jamiyat hayotining kun tartibidan muqim o‘rin oldi.

Konstitutsiyaviy qadriyatlar himoyachisi

Davlatimiz rahbari 2022-yil 20-iyun kuni bo‘lib o‘tgan Konstitutsiyaviy komissiya a‘zolari bilan uchrashuvda “Konstitutsiyaning oliy yuridik kuchga ega ekani, to‘g‘ridan to‘g‘ri qo‘llanishi, insonning asosiy huquq va erkinliklari ajralmas va daxlsiz bo‘lib, har kimga tug‘ilganidan boshlab tegishli ekani qayd etilmoqda. Bularning barchasi Asosiy qonunning

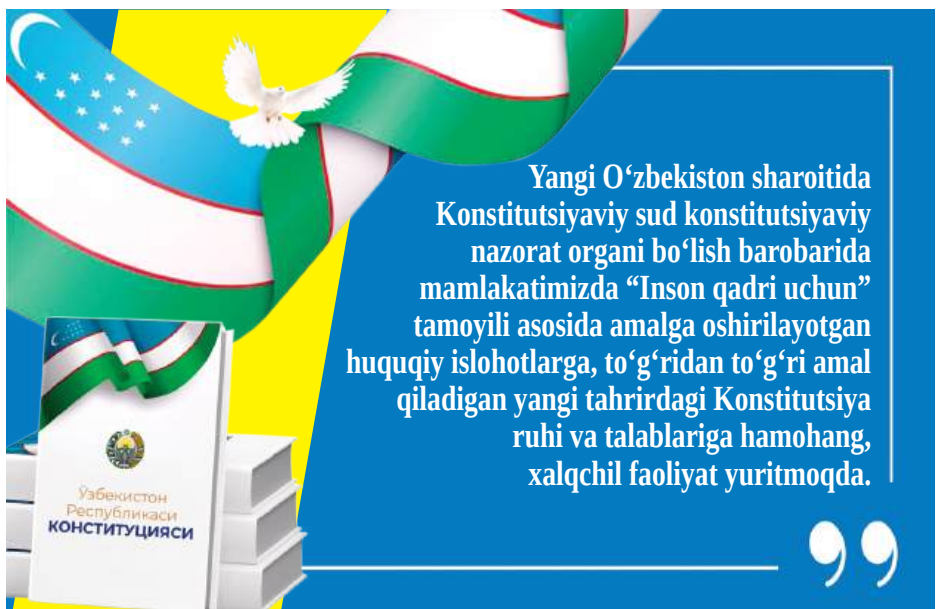
Ikkinchidan, Konstitutsiyaviy sudga murojaat qiluvchi subyektlar doirasi kengaytirildi. Ilgari Konstitutsiyaviy sudga asosan Oliy Majlis palatalari, Prezident, Oliy sud va Bosh prokuror kabi subyektlar murojaat qilishi mumkin edi. Yangi qonunga muvofiq esa qator yangi subyektlarga ham murojaat huquqi berildi. Jumladan, Hisob palatasi a‘zolari, Inson huquqlari bo‘yicha milliy markaz, Prezident huzuridagi Biznes-ombudsman ham Konstitutsiyaviy sudga belgilangan tartibda murojaat kiritish huquqiga ega bo‘ldi.

Yana bir muhim vakolat fuqarolar va yuridik shaxslarga konstitutsiyaviy shikoyat huquqi berilishi bo‘ldi. Endi fuqarolar yoki tashkilotlar o‘z huquq va erkinliklarini buzayotgan deb hisoblagan qonun hujjati bo‘yicha bevosita Konstitutsiyaviy sudga murojaat qilish huquqiga ega.

Mutaxassislarning ta‘kidlashicha, bu yangilik tufayli shaxsiy huquqiy himoya mexanizmi mustahkamlanib, sud adolatini tiklash uchun yanada ochiq va xalqchil tuzilmaga aylandi. Darhaqiqat, Konstitutsiyaviy sudga jismoniy va yuridik shaxslarning murojaat qilish huquqi berilishi konstitutsiyaviy nazoratni xalq manfaatlariga yanada yaqinlashtirdi.

Inson qadri uchun

Yangi O‘zbekiston sharoitida Konstitutsiyaviy sud konstitutsiyaviy nazorat organi bo‘lish barobarida mamlakatimizda “Inson qadri uchun” tamoyili asosida amalga oshirilayotgan huquqiy islohotlarga, to‘g‘ridan to‘g‘ri amal qiladigan yangi tahrirdagi Konstitutsiya ruhi va talablariga

himoyachisi bo‘lgan Konstitutsiyaviy sud faoliyatini yanada takomillashtirishni taqozo etmoqda. Mazkur sud boshqa sudlardan farqli o‘laroq, faqat Konstitutsiyaga bo‘ysunadi hamda Asosiy qonunning ustunligi prinsipini ta‘minlaydi”, deb ta‘kidlagan edi.

Darhaqiqat, O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaviy sudi aynan yangi O‘zbekiston sharoitida muhim vakolatlariga ega bo‘ldi, ta‘bir joiz bo‘lsa, qayta shakllantirildi. 2017-yilga qadar Konstitutsiyaviy sud Bosh qonunga muvofiq jami to‘rtta vakolatga ega bo‘lgan. Islohotlar natijasida unga qo‘shimcha yana beshta vakolat berildi.

Ayniqsa, 2021-yil 27-apreldagi “O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaviy sudi to‘g‘risida”gi konstitutsiyaviy qonun Konstitutsiyaviy sudning vakolatlari, mustaqilligi va institutsional rolini sezilarli darajada kuchaytirdi. Bu qonun sudning huquqiy maqomini mustahkamlash bilan birga fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlari buzilgan hollarda ta‘sirchan va samarali himoya mexanizmlarini joriy etish imkoniyatini yanada kengaytirdi.

Ushbu qonun Konstitutsiyaviy sud faoliyatini tubdan isloh qilib, demokratik prinsiplarga muvofiq yanada ochiq va samarali konstitutsiyaviy nazorat tizimini joriy etdi.

hamohang, xalqchil faoliyat yuritmoqda. Sud qarorlari qonun ijodkorligi amaliyotiga, huquqiy islohotlar konstitutsiyaviy standartlarga mos rivojlanishiga ko‘maklashmoqda. Bugun Konstitutsiyaviy sudning asosiy vazifasi — inson qadri, huquq va erkinliklari ustuvor bo‘lgan jamiyatda Konstitutsiya va qonunlarga og‘ishmay rioya qilish, adolat, insonparvarlik, qonuniylik prinsipini ta‘minlashdir.

Konstitutsiyaning yangilanishi, sud-huquq tizimini isloh qilish, jamiyatda ochiqlik va javobgarlik muhitini shakllantirish kabi tashabbuslar fuqarolarning davlatga ishonchini mustahkamlamoqda. Inson qadri uchun tamoyili nafaqat davlat siyosatida, balki har bir islohotning mazmun-mohiyatida, xususan, konstitutsiyaviy nazorat tizimini takomillashtirish jarayonida ham aks etmoqda.

Sud-huquq islohotlari Konstitutsiyaviy sud faoliyatidagi quyidagi muhim jihatlarda o‘z ifodasini topdi: birinchidan, inson huquqlarini himoya qilishda sudning ta‘sirchanligini oshirish, ikkinchidan, qonun ijodkorligi jarayoniga huquqiy-ekspertlik, qabul qilingan hujjatlarining konstitutsiyaviyligini tekshirish hissasini yanada kuchaytirish, uchinchidan, Konstitutsiyaviy sud qarorlarining ochiqligi, shaffolligi va ijtimoiy ahamiyatini ta‘minlash, to‘rtinchidan, fuqarolarning sudga murojaat qilish imkoniyatini kengaytirish, jumladan, onlayn murojaatlarga sharoit yaratish.

Mazkur tendensiyalar O‘zbekistonda konstitutsiyaviy adolat sohasida shakllangan huquqiy tizimning barqaror va zamonaviy asoslarga ega ekanini ko‘rsatadi. Konstitutsiyaviy sudning o‘tuz yillik tajribasi

mamlakatimizda konstitutsionalizm tamoyillari izchil qaror topayotgani, demokratik islohotlar huquqiy poydevorga tayinlangan holda amalga oshirilayotganining yaqqol namoyonidir.

Xalqaro e‘tirof

Yangi O‘zbekistonning jahon hamjamiyatida tobora yuksalib borayotgan mustaqil pozitsiyasi va izchil siyosiy yo‘li ochiq, pragmatik va inson qadriga asoslangan davlat siyosati samarasidir. Zero, mamlakatimiz har doim tinchlik va barqaror taraqqiyot sari intiladi.

Tashqi siyosatimizdagi amaliy qadamlar qardosh qo‘shni mamlakatlar bilan do‘stona munosabatlarni mustahkamladi, Markaziy Osiyoda hamjihatlik muhitini yaratdi, xalqaro tashkilotlar bilan izchil hamkorlik yo‘lga qo‘yildi. Natijada yurtimiz nufuzi sezilarli darajada oshdi.

Bu jarayon nafaqat iqtisodiy yoki siyosiy sohada, balki huquqiy institutlar faoliyatida ham o‘z aksini topmoqda. Konstitutsiyaviy sud faoliyati bugun O‘zbekistonning xalqaro huquqiy maydondagi nufuzining muhim ko‘rsatkichlaridan biriga aylandi. Konstitutsiyaviy sudning demokratik islohotlar to‘lqinida shakllangan huquqiy asoslari, ochiq va oshkora faoliyati, inson huquq va erkinliklarini ta‘minlashga sadoqati va qonun ustuvorligini ta‘minlashdagi tajribasining xalqaro miqyosdagi yana bir e‘tirofi bo‘ldi.

2025-yil 11-noyabr kuni O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi tashkil topganining o‘ttiz yilligi munosabati bilan “Konstitutsiyaviy islohotlar va konstitutsiyaviy nazorat institutini rivojlantirishning dolzarb masalalari” mavzusida yirik xalqaro anjuman bo‘lib o‘tdi. Tadbirda Oliy Majlis Senati, Qonunchilik palatasi, Inson huquqlari bo‘yicha

vakil (Ombudsman), Oliy sud, Sudyalari oliy kengashi, Bosh prokuratura, Adliya vazirligi rahbarlari va vakillari, mahalliy mutaxassislar va ekspertlar, shuningdek, o‘ndan ortiq xorijiy mamlakatning konstitutsiyaviy sudlari rais va sudyalari hamda o‘ttizdan ortiq ekspert, xususan, Germaniya hamda YXHTning O‘zbekistondagi loyihalar koordinatori, Konrad Adenauer jamg‘armasi va Toshkent davlat yuridik universiteti professor-o‘qituvchilari hamda OAV vakillari ishtirok etdi.

Xalqaro konferensiya doirasida 2026-2027-yillarda Osiyo konstitutsiyaviy

sudlari va ekvivalent institutlar assotsiatsiyasiga raislik Tailand qirolligi Konstitutsiyaviy sudidan O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi prezidenti Naxxarin Mektrayrat assotsiatsiya bayrog‘ini O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi topshirar ekan: “Ishonaman, O‘zbekiston tomoni raisligida Osiyo konstitutsiyaviy sudlari mintaqaviy tashkiloti hamkorligi yanada mustahkamlanadi. Assotsiatsiya qonun ustuvorligini ta‘minlashda yanada muhim o‘rin tutishiga hamda inson huquqlarini himoya qilishda Osiyomizning unga a‘zo barcha — yigirma ikki davlati konstitutsiyaviy nazorat organlarini umumiy maqsadlar yo‘lida birlashtiradi”, deb alohida ta‘kidladi.

Bu, avvalo, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti yuritayotgan adolatli va oqilona siyosatning e‘tirofi, yangi O‘zbekistondagi keng ko‘lamli islohotlarga ishonchdir. Shuningdek, nafaqat huquqiy sohadaqli ulkan yutuq, balki mamlakatimizning xalqaro nufuzi, demokratik qadriyatlarga sadoqati va qonun ustuvorligini ta‘minlashdagi tajribasining xalqaro miqyosdagi yana bir e‘tirofi bo‘ldi.

Shaffof va xolis tizim

Har bir taraqqiyot bosqichida amalga oshirilgan yuksak samarali islohotlar keyingi bosqich uchun tayanch vazifasini o‘taydi. Yangi O‘zbekistondagi o‘zgarishlar ham ana shunday izchil tahlil, strategik yondashuv va xalq manfaatini ustuvor qo‘yish siyosatida samarasi.

mustahkamlanmoqda, sudyalari korpusini shakllanishda shaffof va xolis tizim joriy etildi, fuqarolarning sudga murojaat qilish huquqlari kengaymoqda. O‘zbekistonning bugungi sud tizimi raqamli texnologiyalar va elektron adolat tizimi orqali odil sudlovning shaffolligi va samaradorligini ta‘minlamoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudining o‘rni va maqomi Konstitutsiyada aniq belgilangan, u davlat hokimiyatining barcha tarmoqlari faoliyatida Konstitutsiya ustuvorligini ta‘minlovchi konstitutsiyaviy organdir. Konstitutsiyaviy sudning qarorlari va xulosalari davlat organlari va fuqarolar uchun majburiy kuchga ega. Mamlakatimizda huquqiy tizimning barqarorligi va izchilligini ta‘minlashda muhim o‘rin tutadi. Konstitutsiyaviy nazorat instituti, konstitutsiyaviy odil sudlov bu jarayonlarda fuqarolar huquq va erkinliklarining asosiy kafolati mexanizmi. Uning bosh vazifasi qonunchilik, ijro va sud hokimiyatlari faoliyatida Konstitutsiya ustuvorligini ta‘minlash, inson huquq va erkinliklariga daxl etuvchi har bir qarorning konstitutsiyaviy asosga ega bo‘lishini kafolatlashdir.

Mamlakatimizdagi konstitutsiyaviy islohotlar huquqiy tizimini yangilash barobarida jamiyat ongini, fuqarolar va davlat o‘rtasidagi munosabatlarni, inson qadriga yuksak ishonchini tubdan o‘zgartirgan ulkan jarayondir. Yangi tahrirdagi Konstitutsiyada davlatning ijtimoiy mohiyati, inson qadri, adolat va hamjihatlik tamoyillari mustahkamlandi. Bu islohotlar xalqimiz irodasi, yuksak huquqiy ongi va “Inson qadri uchun” degan ezgu g‘oyaning amaliy ifodasidir.

Yangi O‘zbekiston sud-huquq tizimi yangilash bosqichiga qadam qo‘ygan bir paytda Konstitutsiyaviy sud ham zamon talablariga mos holda rivojlanishning yangi pog‘onasiga ko‘tarilmoqda. Biz faoliyatimizni raqamli texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar va adolatli konstitutsiyaviy sudlov tamoyillariga tayangan holda yangi bosqichga olib chiqish yo‘lidamiz. Ayni shu maqsadda Konstitutsiyaviy sud faoliyatini zamonaviy talablar asosida yanada takomillashtirish, uning shaffolligi va fuqarolar uchun ochiqligini ta‘minlashga qaratilgan ishlar izchil davom ettirilmoqda. Bunday sa‘y-harakatlar nafaqat konstitutsiyaviy nazorat samaradorligini oshirish, balki yangi avlod odil sudlov madaniyatini yaratish, adolat va qonun ustuvorligini hayotimiz mezoniga aylantirishda muhim qadam bo‘lishi shubhasiz.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudining o‘ttiz yilligi sanasi mamlakatimiz Konstitutsiyasining o‘ttiz uch yilligi bilan hamohang nishonlanayotganida muhim uyg‘unlik bor. Chunki Konstitutsiyaviy sud butun faoliyati davomida Konstitutsiya ustuvorligini ta‘minlaydi. Pirovardida inson hayoti, erkinligi, sha‘ni va qadr-qimmatli oliy qadriyat bo‘lgan insonparvar demokratik davlatni, ochiq va adolatli jamiyatni barpo etish borasidagi konstitutsiyaviy qadriyatlarini ro‘yobga chiqarishga xizmat qilmoqda.

Barchamiz jonajon O‘zbekistonimizni jahon miqyosida barcha havas qiladigan suveren, demokratik, huquqiy, ijtimoiy va dunyoviy davlat sifatida yangidan barpo etishda davlatimiz rahbariga kamarbasta bo‘lib, yagona ahil millat sifatida sa‘y-harakatlarni birgalikda amalga oshiramiz. Zero, shunday bo‘lsakkin yurtimizda tinchlik va osoyishtalik, farovonlik va ahilik hukm suradi, taraqqiyotimiz barqaror va bardavom bo‘ladi!

Mamlakatimiz Konstitutsiyasi huquq va manfaatlarimizni himoya qilishi, demokratik tamoyillarni ta’minlovchi asosiy manba ekanini yaxshi bilamiz. Ammo Konstitutsiya bilan belgilangan aynan qanday huquqlarimiz borligini har doim ham ayta olmaymiz. Tabiiyki, huquqlarimizni bilmaslik ularning buzilishiga e’tiborsizligimizni keltirib chiqaradi.

Ulug‘bek RAHIMOV,
“Kids Plate Distribution”
MCHJ rahbari

Tadbirkor sifatida ayni shu jihatlariga o‘zimiz duch kelganman. Ochig‘ini aytganda, avvallari qonun bilan belgilangan huquqlarimizni bilasak ham amalda ularning ishlamasligi hafsalamizni pir qilgan vaqtlar bo‘lgan. Bugun esa aks — yangi tahrirdagi Konstitutsiya moddalarini yoddan aytlamasak-da, ularning amaldagi kafolatlarini o‘z hayotimiz, faoliyatimizda his etyapmiz.

Tadbirkor, qolaversa, Tadbirkorlikni rivojlantirish kengashi a’zosi sifatida bugun ishbilamonlar huquq va manfaatlari qonun doirasida mustahkamlanibgina qolmay, faoliyatimizda faol aks etayotganidan quvonaman. Yangi tahrirdagi Konstitutsiyada “Davlat tadbirkorlik va mehnat qilish erkinligini kafolatlaydi”, “Tadbirkorlar qonunchilikka muvofiq har qanday faoliyatni amalga oshirishga va o‘z faoliyati yo‘nalishlarini mustaqil ravishda tanlashga haqli”, deyiladi.

Balki keyingi yillarda ish boshlagan yosh ishbilamonlar bilmas, ammo uzoq yillardan buyon biznes sohasida faoliyat yuritayotgan

insonlar mazkur kafolatlar amaliyotda ishlayotgani, bugun istalgan tadbirkor haqiqatan davlat himoyasida ekan qanchalik muhimligini yaxshi biladi. Chunki biz qog‘ozda yozilgan bu kafolatlar amalda ishlamagan davrlarga guvoh bo‘ldik. Ilk tadbirkorligimni 2009-yilda marketing xizmatlarini ko‘rsatishdan boshlagan bo‘lsam, faoliyatimga asossiz to‘siqlarni ham, keraksiz va keti uzilmaydigan tekshiruvlar, bozordagi nosog‘lom raqobatni ham ko‘rdim. Shunga qaramay, ishlashda, rivojlanishda davom etdik. Bugun esa tadbirkor sifatida haqiqiy ma’nodagi erkinlikni, huquqlarim kafolatlanganini his qilaman, avvalgidek xavotir yoki qo‘rquvdan asar ham yo‘q. Aksincha, ortimizda Prezidentimiz turibdi degan ishonch bilan faqat oldinga intilamiz.

2018-yilda bir necha korxonani birlashtirib, MCHJ tashkil etdik. Asosiy faoliyatimiz yarim tayyor oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish, chakana va ulgurji savdodan iborat. Korxonada 70 turdan ortiq mahsulot ishlab chiqariladi. Qo‘shni davlatlarga eksportni yo‘lga qo‘yish harakatidamiz. Ishlash uchun qulay imkoniyat, sharoit bo‘lsa, tadbirkor rivojlanib boraveradi. Bugun bizni ilhomlantirayotgan jihat shu. Buning ortidan 70 dan ortiq kishini ish bilan ta’minlaganmiz. Ular daromad topib, oilasini tebratyapti.

Hozir tadbirkorlik faoliyati daxlsizligi qonun bilan kafolatlangan. Bugun ishbilamon odam har qanday tekshiruv kelganida o‘z faoliyatini davom ettirish huquqi borligini bilishi kerak. Ya’ni hatto tekshiruv vaqtida ham tadbirkorning faoliyatini cheklash qonundan taqiqlangan. Faqatgina inson hayotiga xavf solishi mumkin bo‘lgan holatlar bundan mustasno. Mazkur huquq

BOSH QOMUSIMIZ — HUQUQ VA MANFAATLARIMIZ HIMOYACHISI

USHBU MAQOLANI
QORAQALPOQ TILIDA
HAM O‘QISH UCHUN
QR-KODNI SKANER
QILING!

nihoyatda muhim. Chunki yaqin tariximizda istalgan turdagi tekshiruv sabab ishlab turgan tadbirkorning faoliyati to‘xtatib qo‘yilgan holatlar o‘zimizning boshimdan ham o‘tgan. Achinarlisi, tekshiruvlar noma’lum sabablarga ko‘ra, oylab davom etishi ortidan moddiy zarar ko‘rgan, faoliyatini qayta tiklolmay qolgan tadbirkorlar qancha. Bugun esa har qanday

tekshiruv vaqtda, hisob-raqami xatlangan holatda ham ishbilamon o‘z faoliyatini davom ettirishga haqli, maosh, kommunal va boshqa birlamchi to‘lovlarini amalga oshirishi mumkin.

Huquqiy kafolat borasidagi katta o‘zgarishlar davlatimiz rahbarining har yili tadbirkorlar bilan o‘tkazilishi an’ana aylangan ochiq muloqoti davomida bildirilgan takliflar samarasi ham,

**Yangi tahrirdagi Konstitutsiyada
“Davlat tadbirkorlik va mehnat
qilish erkinligini kafolatlaydi”,
“Tadbirkorlar qonunchilikka
muvofiq har qanday faoliyatni
amalga oshirishga va o‘z faoliyati
yo‘nalishlarini mustaqil ravishda
tanlashga haqli”, deyiladi.**

Mehnat munosabatlari

Dilfuza ABDULLAYEVA,
yuridik fanlar bo‘yicha
falsafa doktori, dotsent

Bugungi globalleshuv va raqobat kuchaygan davrda ish joyida tenglikni ta’minlash nafaqat ijtimoiy adolat talabi, balki mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va taraqqiyotining muhim omiliga aylanmoqda. Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT) diskriminatsiyani bartaraf etish, barcha xodimlarga teng imkoniyat yaratish bo‘yicha xalqaro standartlar ishlab chiqqan. Xususan, ish joyida kamsitishga yo‘l qo‘ymaslik, barcha xodimlarga teng imkoniyat yaratish, adolatsiz ajratish holatlariga chek qo‘yish xalqaro huquqning asosiy prinsiplaridan.

Mehnat munosabatlardagi tenglik insonning asosiy konstitutsiyaviy huquqlaridan biri bo‘lib, u adolat, ijtimoiy barqarorlik va samarali mehnat bozorini ta’minlashning muhim omili hisoblanadi.

XALQARO STANDARTLARGA MOS TENGLIK

O‘zbekistonda ham so‘nggi yillarda mehnat sohasida keng qamrovli islohotlar olib borilib, inson qadri va uning mehnat huquqlarini himoya qilish bo‘yicha muhim huquqiy baza shakllantirilmoqda.

Xususan, Konstitutsiyada barcha fuqarolar bir xil huquq va erkinliklarga ega bo‘lib, jinsi, irqi, millati, tili, dini, e’tiqodi, ijtimoiy kelib chiqishi, mavqeidan qat’i nazar, qonun oldida tengligi mustahkamlangan. Shuningdek, har kim munosib mehnat qilish, kasb va faoliyat turini erkin tanlash, xavfsizlik va gigiyena talablariga javob beradigan qulay mehnat sharoitlarida ishlash, mehnati uchun hech qanday kamsitishlarsiz hamda mehnatga haq to‘lashning belgilangan eng kam miqdoridan kam bo‘lmagan tarzda adolati haq olish, ishsizlikdan qonunda belgilangan tartibda himoyalansiz huquqiga ega ekanini belgilab qo‘yilgan.

Bundan tashqari, Mehnat kodeksida mehnat huquqlarining tengligi, mehnat va mashg‘ulotlar sohasida kamsitishni taqiqlash prinsipi belgilangan.

“Ayollar va erkaklar uchun teng huquqlar va imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida”gi, “Nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlari to‘g‘risida”gi qonunlar ham mehnat sohasida kamsitishga yo‘l qo‘ymaslikni kafolatlaydi. XMT mehnat sohasida kamsitishni bartaraf etishni insonning asosiy huquqlaridan biri sifatida belgilaydi. Bu borada ikkita asosiy xalqaro hujjat — Mehnat va ish turlari sohasida kamsitish to‘g‘risidagi hamda Teng haq to‘lash to‘g‘risidagi konvensiyalar katta ahamiyatga ega. Ulariga ko‘ra, irqi, jinsi, e’tiqodi, millati, ijtimoiy kelib chiqishi, siyosiy qarashlari yoki boshqa belgilarga ko‘ra kamsitish taqiqlanadi. Davlatdan ishga qabul qilish, haq to‘lash, lavozim bo‘yicha ko‘tarilish va mehnat

sharoitlarida tenglikni ta’minlash talab etiladi. Shuningdek, erkak va ayollarga teng qad-qimmatga ega mehnat uchun bir xil haq to‘lanishini kafolatlanadi.

Bu xalqaro hujjatlar davlatlar oldiga quyidagi vazifalarni qo‘yadi: kamsitishga qarshi huquqiy bazani mustahkamlash, nazorat mexanizmlarini shakllantirish va amaliy chora-tadbirlar orqali barqaror tenglik siyosati yuritish. Bugungi kunda xalqaro himoyaning zamonaviy tendensiyalari ishga qabul qilishda teng imkoniyat, ayollar va nogironligi bo‘lgan shaxslar uchun alohida qo‘llab-quvvatlash dasturlari, “Workplace harassment” — ish joyida ta’qib va zo‘ravonlikka qarshi qat’iy siyosatdir.

Mehnat sohasida kamsitishga qarshi

amaliy tavsiyalar sifatida ish beruvchilarga tashkilot ichki reglamentida “non-diskriminatsiya” siyosati bo‘lishi shartligi, kadrlar tanlashda avtomatlashtirilgan, shaffof tizimlardan foydalanish, “Workplace harassment”ga qarshi nol-talab siyosati hamda xodimlar uchun teng imkoniyatlar dasturlari mavjud bo‘lishi lozim. Xodimlar esa kamsitilishga duch kelganda, ariza berish huquqini bilishi, mehnat inspeksiyasiga murojaat qilishi, huquqiy yordam olish, dalillarni to‘plashi hamda ish beruvchining tenglik siyosatini o‘rganib chiqishi kerak.

Umuman olganda, mehnat munosabatlarda kamsitishga yo‘l qo‘ymaslik — demokratik jamiyat, barqaror iqtisodiyot va inson qadri ustuvor biluvchi davlatning asosiy belgilaridan biri. Xalqaro me’yorlar va O‘zbekiston qonunchiligi bu borada mustahkam huquqiy paydevor yaratgan. Endilikda asosiy vazifa ushbu normalarning amalda to‘liq va samarali ishlashini ta’minlash, ish joylarida tenglik madaniyatini shakllantirish, har bir xodimning shaxsiy qadri va imkoniyatini himoya qilishdan iboratdir.

Dolzarb mavzu

Yurtimizda davlat boshqaruvida oshkoralikni ta’minlash, korrupsiyaviy omillarni bartaraf etish va manfaatlar to‘qnashuvining oldini olishga qaratilgan ishlar ko‘lami tobora tizimli bo‘lib boryapti. Ushbu islohotlarning muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida korxonalar va tashkilotlarda zamonaviy komplyens nazorat tizimini joriy etish va takomillashtirishga alohida e’tibor qaratilmoqda.

KORRUPSIYA - TARAQQIYOT TUSHOVI

Shu maqsadda “O‘zbekgidroenergo” aksiyadorlik jamiyati ijro apparatida Komplyens nazorat va korrupsiyaga qarshi kurashish bo‘limi tashkil etilgan.

Bundan tashqari, Prezidentimizning 2025-yil 21-apreldagi “Davlat organlari va tashkilotlarining korrupsiyaga qarshi ichki nazorat bo‘linmalarini mustaqilligini ta’minlash hamda faoliyati samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori asosida jamiyatning 9 ta filiali shtatlariga komplyens nazorat va korrupsiyaga qarshi kurashish yo‘nalishida bosh mutaxassis lavozimlari kiritildi.

Joriy yilda korrupsiyaga qarshi kurashini takomillashtirish hamda shaffoflikni kuchaytirish maqsadida “O‘zbekgidroenergo” AJda 21 banddan iborat chora-tadbirlar dasturi qabul qilindi. Har bir vazifaning ijrosi bosqichma-bosqich ta’minlanib, nazorat ishlari kuchaytirildi.

Korxonada qabul qilinayotgan barcha buyruq va hujjatlar qonuniyligi, shaffofligi hamda manfaatlar to‘qnashuviga yo‘l qo‘ymaslik tamoyillari asosida ekspertizadan o‘tkazilishi ta’minlanmoqda.

Novabr oyida o‘tkazilgan kuzatuv audit natijasiga ko‘ra, “O‘zbekgidroenergo” AJ faoliyati ISO 37001:2016 — “Korrupsiyaga qarshi kurashish menejment tizimi” xalqaro standartlari talablariga to‘liq muvofiq ekanini har bir tartiblangan. Xalqaro sertifikatlovchi tashkilot tomonidan o‘tkazilgan tekshiruv jamiyatdagi komplyens nazorat tizimi barqaror hamda samarali yo‘lga qo‘yilganini ko‘rsatdi.

Ishda shaffoflik, halollik bo‘lishida xodimlar malakasi va tajribasi ham katta ahamiyat kasb etadi. Shu bois, joriy yilda jamiyatning 81 rahbar xodimi Adliya vazirligi, Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi va boshqa tashkilotlar tomonidan tashkil etilgan o‘quv kurslarida o‘qidi. Ularning 20 nafari maxsus sertifikatga ega bo‘ldi.

Shu bilan birga, komplyens nazorati yo‘nalishida ishlovchi xodimlar Yevropa Ittifoqi, Germaniya xalqaro hamkorlik jamiyati va Latviya Markaziy moliya agentligi bilan hamkorlikda tashkil etilgan o‘quv seminarlarda faol ishtirok etdi. Bular mutaxassislarining professional salohiyatini mustahkamlashga, korrupsiyaga nisbatan murosasiz kurashishga qaratilgan huquqiy ongini o‘stirishga xizmat qiladi, albatta.

Jamiyatda ochiqlik va shaffoflikni ta’minlash maqsadida rasmiy veb-saytda “Ochiq ma’lumotlar” bo‘limi muntazam yangilanib, korxona faoliyatiga oid muhim hujjatlar va ma’lumotlar jamoatchilik uchun ochiq tarzda taqdim qilinmoqda.

“O‘zbekgidroenergo” AJda korrupsiyaning oldini olish, halollik muhitini yaratish va manfaatlar to‘qnashuviga yo‘l qo‘ymaslik bo‘yicha ko‘rilayotgan chora-tadbirlar davlat siyosatida belgilangan ustuvor yo‘nalishlar bilan uyg‘un ravishda davom etmoqda. Jamiyatda shaffoflikni ta’minlash, xalqaro standartlarga mos tizimni shakllantirish va jamoatchilik bilan ochiq muloqotni kuchaytirish kelgusida ham izchil ravishda davom ettiriladi.

Hulkar JO‘RAYEVA,
“O‘zbekgidroenergo” AJ axborot xizmati
bosh mutaxassisi

Mulohaza

KELAJAK SARMROYASI

YOKI ISROF VA DABDABA

YASHIRIN IQTISODIY KISHANLARI

Abdug'affor JO'RAYEV,
iqtisodiyot fanlari doktori,
professor

Insoniyat tarixi va jahon iqtisodiyoti taraqqiyotini tahlil qilar ekanmiz, millatlarning yuksalishi nafaqat tabiiy resurslar yoki geografik joylashuvga, balki ko'proq jamiyatda shakllangan iqtisodiy madaniyat hamda moliyani samarali boshqarish ko'nikmasiga bog'liqligi ayon bo'ladi. Bugungi kunda yangi O'zbekiston o'z oldiga Uchinchi Renessans poydevorini bunyod etishdek ulkan va sharaflı maqsadni qo'yan bir pallada keng jamoatchilik e'tiborini milliy rivojlanishimizga ko'zga ko'rinmas, ammo nihoyatda og'ir yuk bo'lib osilib turgan o'tkir muamмога qaratishimiz ayni muddao.

Mazkur muammo jamiyatimizning barcha qatlamlariga chuqur ildiz otib ulgurgan, iqtisodiy qon tomlarimizni to'sib, taraqqiyot sur'atini susaytirayotgan dabdababozlik va isrofgarchilik illatidir. Ko'pchilik bunga shunchaki axloqiy yoki ma'naviy nuqtayi nazardan qarashga odatlangan bo'lsa-da, masala mohiyati ancha chuqur. Uning iqtisodiy zararlari mamlakat yalpi ichki mahsuloti o'sishiga, investitsion muhit jozibadorligiga va aholi turmush darajasiga bevosita salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Keling, his-hayajonni bir chetga surib, faqat raqamlar va iqtisodiy tahlil tilida so'zlashaylik. So'nggi yillarda o'tkazilgan tahlillar va mavjud statistik ma'lumotlarga ko'ra, mamlakatimizda bir yil davomida o'tkaziladigan to'y-

hashamlar, turli marosim va tantanalar uchun sarflanadigan mablag' miqdori taqriban 2,5 milliard dollarni tashkil etmoqda. Bu shunchaki statistik ko'rsatkich emas, balki millatimiz kelajagiga kiritilmay qolgan ulkan sarmsayidir. Iqtisodiyotda "muqobil xarajat" degan tushuncha mavjud bo'lib, ushbu qoida resurslarni bir maqsadga yo'naltirish oqibatida boy berilgan boshqa imkoniyatlarni baholashni taqozo etadi. Havoga sovurilayotgan o'sha 2,5 milliard dollar aslida, nimalarga qodir ekanini tasavvur qilish uchun oddiy arifmetikaga murojaat qilishning

Tarixga nazar tashlaydigan bo'lsak, bugungi kunda dunyoning eng rivojlangan davlatlari qatoridan joy olgan Yaponiya, Janubiy Koreya yoki Germaniya kabi mamlakatlarning yuksalish davri aynan qattiq tejamonlik va resurslarni oqilona taqsimlash siyosati bilan chambarchas bog'liq ekaniga guvoh bo'lamiz. Ikkinchi jahon urushidan keyin vayronaga aylangan Yaponiya xalqi o'z oldiga "qorin to'yg'azish emas, millatni tiklash" g'oyasini qo'yan va har bir iyenani faqat ta'lim, texnologiya va ishlab chiqarishga sarflagan. Ular

dabdabali to'y-larni, ortiqcha hashamatni millat xoinligi bilan tenglashtirib, kamtaronalikni vatanparvarlikning eng oliy belgisi sifatida qabul qilgan. Janubiy Koreyada ham o'tgan asrning 60-70-yillarida o'tkazilgan "Yangi qishloq" harakati doirasida isrofgarchilikka qarshi keskin kurashilgani natijasida bugun dunyo tan olgan "Xan daryosidagi mo'jiza" sodir bo'ldi. Ular hashamatli uy-lar qurish yoki to'y qilishda emas, balki farzandlarini dunyoning eng nufuzli universitetlarida o'qitishda, jahon bozorini egallaydigan kompaniyalar tuzishda o'zaro musobaqalashgan. Bizda esa, afsuski, ko'p hollarda buning tamoman teskarisi:

qilib qo'yadi degan qarash mutlaqo noto'g'ri va zararli stereotipdir. Aksincha, dabdaba ketidan quvish insonni doimiy ruhiy bostimda, qarz yukida va "odamlar nima derkin" degan xavotirda yashashga majbur qiladi. Bugungi kunda minglab yosh oilalar to'ydan keyin yillar davomida ota-onalarining dabdaba uchun olgan qarzlarini to'lash bilan ovora bo'lib, o'zining shaxsiy rivojlanishi, farzandlarining ta'limi va salomatligi uchun yetarli mablag' ajrata olmayotgani achchiq haqiqatdir. Agar ushbu mablag'lar to'yga emas, yosh oilaning uy-joyi uchun boshlang'ich to'lovga, biznes boshlashga yoki chet elda o'qishga sarflansa,

YOSHLARIMIZ ongida "muvaffaqiyat – hashamatli TO'Y VA QIMMAT MASHINA" degan soxta qadriyat o'rnamshib qolmoqda. Ular mashaqqatli ilm yo'li, ilmiy izlanish yoki HALOL BIZNES QURISHNI EMAS, balki TEZROQ PUL topib, elga KO'Z-KO'ZLASHNI MAQSAD QILMOQDA.

odamlarimiz o'z maqomini ilmiy yutuqlari yoki yaratgan innovatsiyalari bilan emas, balki bir kunda yuzlab kilogramm go'sht tarqatishi yoxud yuzlab mehmonlarni chaqirishi bilan belgilashga urinmoqda.

Ushbu muammoni faqat to'y-lar misolida ko'rish tor doiradagi yondashuv hisoblanadi. Zero, isrofgarchilik virusi jamiyatimizning boshqa jabhalariga, jumladan, turli marosimlar, yubileylar va taqdimotlarga ham sirg'alib kirgan. Katta-kichik tadbirlarda ko'zga tashlanadigan ortiqcha bezaklar, qimmatbaho sovg'alalar, hashamatli ziyofatlar aslida, hech qanday amaliy natija bermaydi, aksincha, jamiyatda tabaqalanishni kuchaytirib, oddiy xalqning haqli e'tiroziga sabab bo'ladi. Davlatimiz rahbari tomonidan ilgari surilayotgan "davlat idoralari xalqqa xizmat qilishi kerak" degan ezu g'oya, eng avvalo, byudjet mablag'larining har bir tiyini tejab, uni faqat xalq farovonligiga yo'naltirishni anglatadi. Tadbirlardagi kamtaronalik, ixchamlik va mazmundorlik imkoniyatsizlik belgisi emas, balki yuksak madaniyat, intellektual salohiyat va o'z xalqi oldidagi mas'uliyatning yorqin ifodasidir. Dunyoning eng boy insonlari, yirik korporatsiya rahbarlari ham bugungi kunda o'ta kamtarona hayot tarzini tanlamoqda. Chunki ular haqiqiy baxt va muvaffaqiyat tashqi yaltiroqlikda emas, balki yaratuvchanlik va jamiyatga keltirilgan foydada ekanini chuqur anglab yetgan.

Kamtarlik insonni baxtsiz yoki birovdan kam

nafaqat o'sha oilaning, balki butun jamiyatning iqtisodiy poydevorini mustahkamlashga xizmat qilgan bo'lardi. Baxt qimmatbaho restorandagi bir kechalik bazm emas, balki o'z uyiga, o'z ishiga, barqaror daromadga va erkin hayotga ega bo'lish demakdir. Bu kabi illatdan voz kechish orqali biz o'zligimizni yo'qotmaymiz, aksincha, soxta qadriyatlardan xalos bo'lib, haqiqiy insoniy fazilatlarni, mehnatsevarlik va ilm-ma'rifatni birinchi o'rinda olib chiqamiz.

Isrofgarchilikning psixologik va ijtimoiy ildizlariga borib taqaladigan bo'lsak, ko'p hollarda dabdababozlik ortida o'zini ko'rsatish, boshqalardan ustun ekanini isbotlash istagi yotadi. Bu esa jamiyatda sog'lom raqobat emas, balki hasad va ko'r-koro'lona taqlid muhiti, insonlar jamiyatlarida insonning obro'si uning qanday mashina minishi yoki qanday to'y qilishi bilan emas, balki qancha soliq to'lashi, qancha ish o'mi yaratgani va xayriya ishlari bilan o'lchanadi. Biz ham milliy identitetimizdagi ana shu "ko'zbo'yamachilik" elementlaridan butunlay voz kechib, pragmatik va oqilona fikrlash tarziga o'tishimiz davr talabidir.

Iqtisodiy tahlillarni chuqurlashtiradigan bo'lsak, mablag' dabdaba uchun emas, bank depozitlari yoki fond bozoriga yo'naltirilishi mamlakat bank tizimi likvidligini oshiradi.

Aholi qo'lidagi 2,5 milliard dollar yostiq ostida yoki bir kunlik bazmlarda emas, balki iqtisodiyotning real sektorida aylansa, kredit foiz stavkalari pasayadi, tadbirkorlik uchun moliyaviy resurslar arzonlashadi. Ushbu zanjir reaksiyasi pirovard natijada yana oddiy aholining daromadlari oshishiga olib keladi. Shunday ekan, har bir fuqaro, har bir oila boshlig'i o'z byudjetini rejalashtirayotganda, nafaqat oilasi, balki butun mamlakat iqtisodiyotining kichik bir bo'g'ini ekanini his qilishi lozim. Biz dabdababozlikni qisqartirish orqali iqtisodiyotimizga tashqaridan qarz oqlasdan turib ham ichki rezervlar hisobiga milliardlab dollarlik investitsiya kiritishimiz mumkinligini anglashimiz shart.

Shu o'rinda masala mohiyatini yanada kengroq, ya'ni makroiqtisodiy barqarorlik va inson kapitali rivoji nuqtayi nazaridan tahlil qilishni davrning o'zi taqozo etmoqda. Yuqorida keltirilgan raqamlar shunchaki statistik ma'lumot emas, balki jamiyatimizning "iqtisodiy immuniteti" qanchalik zaiflashayotganini ko'rsatuvchi signallardir. Dabdababozlikning ko'zga tashlanmaydigan, ammo davlat poydevorini yemiruvchi boshqa jihatlarga ham e'tibor qarataylik. Avvalo, isrofgarchilik illati mehnat unumdorligiga va ishchi kuchi sifatiga bevosita salbiy ta'sir o'tkazmoqda. Tahlillar ko'rsatadiki, to'y mavsumlarida, ayniqsa, kuz va yoz oylarida davlat xizmatchilari, tadbirkorlar va oddiy ishchilarning ish samaradorligi sezilarli darajada pasayadi. Tungi bazmlar, ketma-ket ziyofatlar va ulardagi jismoniy hamda ruhiy zo'riqlashlar oqibatida insonlar ertasi kuni to'laqonli mehnat qilishga layoqatsiz bo'lib qoladi. Mamlakat iqtisodiyoti uchun har bir ishchi soatining yo'qotilishi yoki samarasiz o'tishi yalpi ichki mahsulot hajmida ko'rilgan zarar demakdir. Rivojlangan davlatlarda vaqtning boshqarish va mehnat intizomi birlamchi o'rinda qo'yilgani bois, ular bunday "yashirin" iqtisodiy zararlardan xaloldir.

Bundan tashqari, dabdababozlik "yashirin iqtisodiyot"ning gullab-yashnashiga zamin yaratuvchi asosiy omillardan biri bo'lib qolmoqda. To'y iqtisodiyatida aylanayotgan millionlab dollar mablag'ning katta qismi naqd pul ko'rinishida harakatlanadi. Restoranlar, san'atkorlar, bezakchilar va xizmat ko'rsatuvchi boshqa soha vakillari aksariyat hollarda daromadlarini deklaratsiya qilmaydi. Bu esa davlat byudjetiga ulkan miqdordagi soliqlar tushmasligiga sabab bo'ladi. Davlat g'aznasiga tushmagan soliqlar ta'mirlanmagan yo'llar, qurilgan maktablar va oshirilmagan pensiyalar demakdir. Mamlakatimizda "yashirin iqtisodiyot"ga qarshi kurash siyosati samara berishi uchun, avvalo, aholi o'rtasida naqd pulga asoslangan dabdabali hisob-kitoblardan

voz kechish madaniyatini shakllantirish zarurati mavjud.

Yana bir jiddiy muammo shundaki, mablag'ning noto'g'ri taqsimlanishi "qashshoqlik tuzog'i"ni yaratmoqda va ijtimoiy tabaqalanishni chuqurlashtirmoqda. Iqtisodiyot nazariyasida "Veblen effekti" degan tushuncha bo'lib, u tovarlarning narxi qanchalik qimmat bo'lsa, obro' o'rtirish ilinjida unga talab shunchalik oshishini anglatadi. Bizning jamiyatda ushbu holat ayanchli tus olgan: kam ta'minlangan oilalar boylarga taqlid qilib, o'z imkoniyatidan bir necha barobar yuqori xarajat qilishga intilmoqda. Natijada banklardan yuqori foizli iste'mol kreditlari olinadi yoki qarindosh-urug'lardan qarz ko'tariladi. Olingan qarzarlar ishlab chiqarishga yoki daromad keltiruvchi aktivga emas, bir martalik iste'molga sarflangani bois, qarz yuki yillar davomida oilani ezib keladi. Bu esa aholining o'rtta qatlamini shakllantirishga to'sqinlik qiladi, vaholanki, kuchli fuqarolik jamiyati va barqaror iqtisodiyot aynan baquvvat o'rtta sinfga tayanadi.

Isrofgarchilikning ma'naviy-psixologik oqibatlari inson kapitali sifatini pasaytirayotgani esa eng og'riqli nuqtamizdir. Yoshlarimiz ongida "muvaffaqiyat — hashamatli to'y va qimmat mashina" degan soxta qadriyat o'rnamshib qolmoqda. Ular mashaqqatli ilm yo'li, ilmiy izlanish yoki halol biznes qurishni emas, balki tezroq pul topib, elga ko'z-ko'zlashni maqsad qilmoqda. Bu esa jamiyatda intellektual degradatsiyaga, ya'ni aqliy tanazzulga yetaklaydi. Vaholanki, XXI asr intellektual raqobat asridir. Ilm-fanga, innovatsiyalarga sarmoya kiritish musobaqasini o'tkazganida, bugun O'zbekistondan Nobel mukofoti laureatlari, yirik kompaniya asoschilari chiqishi oddiy holga aylanadi.

Ekologik barqarorlik masalasi ham e'tibordan chetda qolmasligi lozim. Bugungi global iqlim o'zgarishi va resurslar taqchilligi sharoitida tonnalab oziq-ovqat mahsulotlarini isrof qilish kelajak avlod oldidagi jinoyatdir. To'ylandan keyin chiqindiga tashlanayotgan oziq-ovqat, bir martalik foydalanilgan idishlar, atrof-muhitni ifloslantiruvchi mushakbuzliklar "yashil iqtisodiyot" tamoyillariga mutlaqo zid.

Bugungi kunda musulmon dunyosining rivojlangan davlatlari ham dabdababozlikka qarshi keskin choralar ko'rayotganiga guvoh bo'lyapmiz. Masalan, Birlashgan Arab Amirliklari yoki Qatar kabi boy davlatlarda mahalliy aholi o'rtasida kamtarona nikoh marosimlarini o'tkazish targ'ib qilinmoqda, chunki ular neftdan kelayotgan daromad abadiy emasligini, haqiqiy boylik bilim va texnologiyada ekanini tushunib yetgan. Turkiyada esa tadbirkorlar topgan daromadlarni to'yga emas, yangi fabrikalar qurishga va turizmni rivojlantirishga sarflashni afzal ko'radi. Biz ham o'zimizga yaqin bo'lgan ushbu xalqlarning ijobiy tajribasini o'rganishimiz va tatbiq etishimiz maqsadga muvofiqdir.

Davlatimiz rahbari tomonidan ilgari surilgan "Inson qadri uchun" g'oyasi, avvalo, insonni moddiy qiyinchiliklardan xalos etish, unga munosib turmush sharoiti yaratishni nazarda tutadi. Dabdababozlik esa inson qadriini oshirmaydi, aksincha, uni moddiyat quliga aylantiradi. Haqiqiy inson qadri dasturxon to'kligi bilan emas, balki farzandlar tarbiyasi, oila tinchligi va jamiyatga keltirilgan foyda bilan o'lchanadi. Biz jamiyat sifatida shunday muhit yaratishimiz kerakki, unda odamlar bir-birini kiyimi yoki mashinasini uchun emas, balki aql-zakovati, halolligi va vatanparvarligi uchun hurmat qilsin. Mazkur holat ijtimoiy psixologiyadagi tub burilish nuqtasi bo'lishi shart.

Isrofgarchilik va dabdababozlikka qarshi kurash shunchaki ma'muriy taqiq yoki cheklovlar masalasi emas, balki millatning tafakkur tarzini, hayotga munosabatini tubdan o'zgartirish masalasidir. Biz farzandlarimizga hashamatli hayotning kaliti dabdabada emas, balki bilimda, mehnatda va tejamonlikda ekanini o'z shaxsiy namunamiz bilan ko'rsatishimiz kerak. Jamiyatimizda shunday muhit yaratishimiz zarurki, unda isrofgarchilik uyat, kamtaronalik va oqilona boshqaruv esa faxr manbai hisoblanadi. Dabdababozlik va isrofgarchilik — yangi O'zbekiston poyezdining tezligini pasaytirayotgan tormoz. Biz Uchinchi Renessans sari dadil odimlar ekanmiz, eski, zamonga mos kelmaydigan, taraqqiyotimizga g'ov bo'layotgan odatlardan voz kechishga majburbiz. Iqtisodiy pragmatizm, oqilona hisob-kitob va yuksak ma'naviyat uyg'unligi bizning yagona to'g'ri yo'limizdir. Agar biz dabdabaga sarflanayotgan millionlab dollarlarni har yili ilm-fanga, sog'liqni saqlashga va ishlab chiqarishga yo'naltira olsak, mamlakatimiz qisqa muddat ichida dunyoning rivojlangan davlatlari qatoriga qo'shilish qudratiga ega bo'ladi.

Buning uchun esa har birimiz o'zgarishni xonadonimizdan, dunyoqarashimizdan boshlashimiz, isrofgarchilikka qarshi o'z shaxsiy "iqtisodiy kurash"imizni e'lon qilishimiz shart. Zero, buyuk jamiyatlarni jips millatlar va ularning oqilona qarorlari barpo etadi.

“Yangi O‘zbekiston” va “Правда Востока” gazetaları tahririyaıı DM

MUASSIS:
O‘zbekiston Respublikasi
Vazirlar Mahkamasi

Bosh muharrir:
Salim DONIYOROV

Tahririyaıga kelgan qo‘lyozmalar taqriı qilinmaydi va muallifıga qaytarılmaydi.
Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.
Gazeta tahririyaı kompyuter markazıda sahilalanadi.
Gazetaning poligrafik jihatdan sifalı chop etilishiga “SHARQ” NMAK mas‘ul.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminıstratsiyaıı huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyaıar agentligi tomonidan 2020-yıl 13-ıanvarda 1047-raqam bilan ro‘ıyatga olingan.
Nashr indeksı — 236. Buyurtma — G-1246.
34655 nusxada bosıldı.
Ofset usulıda bosilgan. **Qog‘oz bichimi** A2.
Bahosi kelishilgan narxda.

Navbatchı muharrir: Bekqul Egamqulov
Musahhih: Malohat Mingboyeva
Dizayner: Xurshid Abdullayev

Manzılimiz:
100060, Toshkent shahri,
Shahrisabz ko‘chasi, 85-ıy

“SHARQ” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyaııı
bosmaxonasida chop etıldı.
Bosmaxona manzılı: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-ıy.